

ה' הסייג ה' פורשת ויקהל ה' כב' אדר א' המשע"א ה' ג' ליוני 2009 ה' שנה ה' ה'

שינון בשבת תענוג

**"כל זרע יעקב בעלי בתים יכבדוהו כדבר המלך ודתו, לנוח בו ולשמוח בתענוגו
אכול ושתו כל עדת ישראל יעשו אותו"**

לעסוק בתורה כלל מחמת מלאכתם, וממילא לא היה קיום לבריאה. ועל כן ברא הקב"ה את יום השבת יום המנוחה כדי שבו יוכלו ישראל לעסוק בתורה, ועל ידי זה תתקיים הבריאה. ונמצא שלימוד תורה בשבת איננו מעלה בעלמא, אלא שכל כולה של השבת נוצרה ונועדה לשם לימוד התורה ביום זה.

ושמרה של השבת מעיד עליה שזהו תוכן ענינה לעסוק בתורת ה', וכדברי 'הכתב והקבלה' (שמות כ, ט), שמלבד מה ששבת נקראת כן על שם השביתה והמנוחה, טמון בשם זה ענין נוסף מלשון עיון והתבוננות, וכמו שנאמר "אחרי שובי נחמתי" (ירמיהו לא, יח) וכן "שְׁבַתִּי וְרָאָה תַחַת הַשָּׁמַשׁ" (קהלת ט, יא) [והוא משורש הלשון "ישוב הדעת"]. וזהו שנאמר "שבת לה'", דהיינו שיום זה מיוחד לעיון ולימוד והתבוננות בתורת ה'. [וראה ספורנו (ויקרא כג, ה) שפירש שזהו שנאמר (שמות כ, ח) "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' אלהיך - שתשבות ממלאכתך ויהיה עסקך כולו לה' אלהיך"].

מי שלומד תורה ומשתתף בשיעורי תורה בשבת

קודש זוכה לברכה רבה בעמלו בימות השבוע

ותלמיד האר"י ז"ל בספר שפתי כהן (לה, ה) פירש בדרך זו את הפסוק המופיע בתחילת הפרשה "ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה'". וזו לשונו "ואמר ששת ימים תעשה מלאכה, כלומר, מספיק שכל השבוע אתם עסוקים במלאכה, ויום שבת יהיה לתלמוד תורה. וכדברי המדרש שכשנכנסו ישראל לארץ ישראל אמרה התורה עתה יתעסקו איש בכרמו ואיש בשדהו תורה מה תהא עליה. אמר לה הקב"ה, בתי, נתתי להם שבתות וימים טובים שיתעסקו בתורה". והוסיף בזה דבר נפלא, שהנה בפסוק כתוב "תַּעֲשֶׂה מלאכה", אך קוראים אותו כאילו נאמר "תַּעֲשֶׂה" כלומר, שתהא המלאכה נעשית מאליה. וזהו שאמר הכתוב, שאם היום השביעי יהיה קודש לה' ובו יעסוק האדם בדברי תורה, או אז יזכה לסיוע אלוקי במלאכתו בששת ימי המעשה, ותהא מלאכתו כנעשית מאליה ולא יצטרך לעמול ולהתייגע כל כך. ומי שלומד תורה ומשתתף בשיעורי תורה בשבת קודש זוכה לברכה רבה בעמלו בימות השבוע, מלבד השכר העצום שטמון בלימוד תורה בשבת.

דבר ייחודי מצינו בה בפרשת ויקהל שאיננו מופיע בשום מקום בתורה, והוא על פי דברי המדרש תנחומא שהביא הבית יוסף (או"ח סי' רצ"ו) "בעלי אגדה היו אומרים, מתחילת התורה ועד סופה אין פרשה שנאמר בה 'קהילה' בראשה אלא פרשה זו בלבד. ולמה? אמר הקב"ה למשה רד ועשה לי קהילות גדולות בשבת כדי שילמדו כל הדורות הבאים אחריך להקהיל קהילות בכל שבת להתכנס בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ללמוד בהם תורה לרבים. דבר אחר "ויקהל משה", אמר להם הקב"ה לישראל, אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובבתי מדרשות וקורין בתורה ובנביאים מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי, שכן ישעיהו הנביא מפרש (מג, יב) "ואתם עדי נאם ה' ואני אל" אתם מעידים עלי שאני אלוה בעולם".

ונמצא שב"ויקהל" נרמז הציווי לישראל להתאסף ולהיקהל ולעסוק יחד בדברי תורה ביום השבת. וכה גדולה מעלתם של המקיימים ציווי זה עד שהעיד עליהם הבורא "מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי". [וראה באליה רבה (סי' רצ סק"ג) בביאור הטעם שעסק התורה בשבת נחשב כהמלכת הבורא ית' בעולמו].

וכתב האבן עזרא (הפירוש הקצר שמות לא, יג) שבשנים קדמוניות היו כל ישראל עוסקים בתורה בשבת ואפילו הנשים היו הולכות לשמוע הדרשה מפי החכם, וזהו שנאמר אצל השונמית (מ"ב ד, כג) "מדוע את הולכת אליו היום לא חדש ולא שבת", כי בשבת היו הולכים אנשים ונשים לנביאים ולחכמים לשמוע דברי תורה.

שפתי חכמים - ללא בריאת יום השבת שבו

עוסקים ישראל בתורה לא היה קיום לעולם

והנה נאמר (בראשית ב, ה) "ויכל אלהים ביום השביעי מלאכתו אשר עשה", ופירש רש"י "מה היה העולם חסר, מנוחה, באת שבת באת מנוחה, כלתה ונגמרה המלאכה". ומשמע שללא המנוחה שבאה על ידי השבת לא היה קיום לבריאה כולה, והקשה בשפתי חכמים וכי בלא מנוחה זו לא יתקיימו שמים וארץ. ותירץ, שכידוע "בראשית ברא אלוקים", דהיינו בשביל התורה שנקראת ראשית, וללא התורה אין קיום לעולם [אם לא בריתי יומם ולילה "וכו', ואם לא היה יום מנוחה בעולם לא היו ישראל יכולים

וראוי להדגיש בזה, כי הנה לאחר שהביא **הטור** (סי' רצ"ז) את דברי המדרש הנ"ל, כתב **"על כן צריך שיקבעו מדרש יהודיע לעם את חוקי האלהים ואת תורותיו"**, וכתב **הב"ח** שכוונתו להשמיענו שמה שנצטוו ישראל להקהיל קהילות ברבים בשבת קודש, אין **הכוונה שיעסקו במדרש ואגדה אלא בדינים והלכות**. וכתב **"ומקורב נתפשט לדרוש הכל דרשות באגדות ולא בדינים והלכות כל עיקר נגד דת תורתנו שעיקר הדרשה צריך שתהיה ללמד את חוקי האלהים ואת תורותיו להורות הלכות שבת וכיוצא ב, וגם להמשיך את לב השומעים באגדה המדריכם ליראת השם למונעים מחטוא לפניו ית' ולתשובה"**. **[ובשו"ת יביע אומר** (ח"ב או"ח סי' יח אות ה) **כתב שכן דעת הבית יוסף, עיי"ש].**

"אם תשיב משבת רגלך" – אם תשבית בשבת את הרגילות שלך להתענג בהבלי העולם הזה

והנה לעומת מה שנאמר בפרשתנו **"ששת ימים תעֶשֶׂה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון לה"**, נאמר בפרשת יתרו (שמות כ, ח-ט) **"ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך, ויום השביעי שבת לה' אלהיך"**. וביאר **הפרדס יוסף** (שמות, שם) בשם **החתם סופר**, על פי דברי **הרמ"א** (או"ח סי' רצ"ז סי"ב) שפועלים שאינם עוסקים בתורה כל ימות השבוע, יעסקו בתורה בשבת יותר מתלמידי חכמים, ותלמידי חכמים שעוסקים בתורה כל ימות השבוע ירבו יותר בעונג אכילה ושתיה. ולפי זה יתבאר שהפסוק בפרשת יתרו עוסק בפועלים שעובדים כל ימות השבוע ועליהם נאמר **"ועשית כל מלאכתך"** שהם עצמם עושים במלאכה, ולכן בשבת עליהם להרבות בעסק התורה בבחינת **"שבת לה' אלהיך"**, אך הפסוק שנאמר בפרשתנו עוסק בתלמידי חכמים שהם בבחינת **"תעֶשֶׂה מלאכה"** שמלאכתם נעשית על ידי אחרים המחזיקים בהם, ועליהם נאמר **"יהיה לכם קודש"** דהיינו לכם לצרכיכם לעונג במאכל ומשתה.

ובפרשתנו (לה, ה) הוסיף **הפרדס יוסף** לפרש על פי זה את מה שאומרים בפיוט **"כל מקדש" – "כל זרע יעקב בעלי בתים יכבדוהו כדבר המלך ודתו. לנוח בו ולשמוח בתענוג אכול ושתו כל עדת ישראל יעשו אותו"**. כי **"זרע יעקב בעלי בתים יכבדוהו כדבר המלך ודתו"** הוא כנגד **הפועלים**, שהם מצווים לכבד את השבת בלימוד דברי המלך מלכו של עולם בתורה הקד'. אך **"לנוח בו ולשמוח בתענוג אכול ושתו כל עדת ישראל יעשו אותו"** הוא כנגד **התלמידי חכמים** שהם מתענגים בשבת במאכל ובמשתה. [וכידוע שבכל מקום השם **"ישראל"** מורה על התלמידי חכמים והשם **"יעקב"** על אלו שאינם כאלה].

והוסיף עוד שזהו שנאמר (ישעיה נח, יג) **"אם תשיב משבת רגלך"**, דהיינו שאם תשבית בשבת את הרגילות שלך להתענג בהבלי העולם הזה, ורק **"וקראת לשבת עונג"**, **"אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ"**.

"שינה" בשבת תענוג או "שינון" בשבת תענוג?

ובספר 'כף החיים' למהר"ח פלאגי (סי' כט) כתב, שידוע המאמר **"שינה בשבת תענוג"**, ויש בזה ב' פירושים, האחד כפשוטו מלשון **שינה**, והשני מלשון **משנה**, כי לא ניתנו שבתות אלא לעסוק בהן בתורה. וכן הוא **בתנא דבי אליהו רבה** (פ"א) **"שבת מה יעשה? כולו תורה. מכאן אמרו ישכים אדם וישנה בשבת, וילך לבית הכנסת ולבית המדרש, ויקרא בתורה וישנה בנביאים. שאין לו מנוחה להקב"ה אלא עם עושה תורה"**.

וידוע מה שדרשו דורשי רשומות שראשי תיבות **"שבת"** הם **"שינה בשבת תענוג"**, ואמנם רבים **"מקפידים"** ומהדרים בריבוי שינה בשבת, אך עליהם לזכור ששבת היא אף ראשי תיבות **"שינון בשבת תענוג"**, ויש להקפיד ולהדר אף בריבוי שינון ולימוד בשבת, ובפרט למי שאינו קובע עתים לתורה באמצע השבוע, או שאינו לומד במשך כל שעות היום.

[וראה **בשו"ת משנה הלכות** (ח"א סי' יט) שנשאל האם הכלל ש"ניחא לאיניש דליעבד מצוה בממוניה" נאמר גם במי שרוצה לקיים מצות שינה בשבת תענוג, ורוצה ליטול את הכר או הכסת של חבירו כדי לישון. ושם השיב שמנין לומר שהמצוה היא דוקא בכר וכסת, והרי יכול הוא לישון אפילו על ספסל ויניח בגד מראשותיו, וכמו ששינוי "ועל הארץ תישן" ולא הוזכר כלל כר וכסת].

"לא ניתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהם

בתורה"

ונחתום בדברי **הבן איש חי** (שי"ש פרי שמות), **"אמרו רבותינו "לא ניתנו שבתות לישראל אלא לעסוק בהם בתורה"**, והיינו כי לישראל יש כח לבנות בנין רוחני עליון על ידי עסק התורה, ולכן בשבת שהוא מעין עולם הבא, צריך להרבות בו בעסק התורה, כי אז יצליחו בו יותר בבנין הרוחני. ולכן כתבו **המקובלים**, **שגדול הפועל הנעשה מעסק התורה ביום שבת אלף פעמים יותר מן הנעשה מעסק התורה של ימי החול"**. ובפרט מי שלומד בשבת בחבורה וברוב עם, שכל אחד ואחד מן הלומדים מקבל שכר כנגד כולם, וזוכה לקיים את העולם בזכות תורת השבת.

העלון מוקדש להצלחת ר' יהודה דגנה הי"ו. ויצחק ודייזי רבקה קקון וילדיהם הי"ו.

ולרפואת ברוך בן אליס, ואסנת מזלי בת בלה קלייר.

תשפ"ב

העלון מוקדש לע"נ: ר' בנימין בן משה ז"ל ♦ אהרן בן יחיא מעברי ז"ל ♦ יחזקאל בן ג'ולית ז"ל למשפחת דגמי ♦ הרב עובדיה בן יעקב ז"ל ♦ שלמה בן מרים ז"ל ♦ מאור בן צביה ז"ל ♦ מרת סרח בת רחמה ע"ה ♦ מרת צביה בת סרח ע"ה ♦ מרת רחל בת סאלחה ע"ה ♦ מרת נאו'ה בת תאג'ה ע"ה ♦ אבלין בת איבון ע"ה ♦ מרת וואסינה בת סולטנה ע"ה ♦ ת.נ.צ.ב.ה

קורא נכבד!

עלון זה מופץ בעותקים רבים בארץ ובעולם, אם ברצונך לזכות בהפצת תורה לאלפי קוראים מידי שבת, ולהקדיש את העלון למשך חודש או שנה או באופן חד פעמי לברכה להצלחה ולרפואה או להבדיל לע"נ נא פנה לפרטים בטל' הנ"ל

שיעורי הרב המחבר שליט"א בעיר רחובות: בימים א' עד ה' שיעור בגמרא הלכה ומוסר ככולל "שערים המצויינים" (רח' הרוא"ה 17) בין השעות 10:30 - 11:30, וכן 15:30 - 16:30. ובמרכז הרוחני "דרכי אמונה" רח' ויג' 2 (מעל 'ברכת השם') ביום רביעי בין השעות 20:00 - 21:15 שיעור במסכת ברכות וכן מוסר ודרוש. וביום חמישי באותם שעות שיעור ב'אור החיים' הקד' על הפרשה (תפילת ערבית לאחר השיעורים). טל' לתיאום דרשות ושיעורים- 050-4191861